

Мирончук Олександр Якович,
кандидат наук із богослів'я,
кандидат філологічних наук, доцент,
декан богословського факультету
та професор кафедри біблійних та філологічних дисциплін
Київської православної богословської академії

«СВЯТИСТЬ» У СОБОРНИХ ПОСЛАННЯХ СВЯТОГО АПОСТОЛА ІОАНА БОГОСЛОВА

У пропонованій статті подано результати здійсненого богословсько-лінгвістичного аналізу тексту Соборних послань святого апостола Іоана Богослова й виявлено специфіку функціонування й ословлення поняття «святість» у ньому.

Ключові слова: апостол Іоан Богослов, Біблія, Новий Завіт, релігійний стиль, біблійний підстиль, святість, соборне послання, текст Священного Писання.

У час відродження й розвитку української богословської науки виникає потреба осмислити її базові концепти, зокрема концепт «святість», що зумовлює актуальність відповідного дослідження.

Категорію святості, сакрального, а також шанування святих вивчали й продовжують вивчати вітчизняні та зарубіжні фахівці в царині богослів'я, релігієзнавства, філософії й філології, зокрема Т. П. Вільчинська [Вільчинська, 2008], Т. Б. Дзюбанський [Дзюбанський, 2012], А. П. Забіяко [Забіяко, 1998], М. Еліаде [Еліаде, 1994], Р. Каюа [Каюа, 2003], Г. М. Кулагіна-Стадніченко [Кулагіна-Стадніченко, 2016], П. В. Мацьків [Мацьків, 2007; Мацьків, 2010], М. О. Пилаєв [Пилаєв, 2012], М. В. Скаб [Скаб, 2008], Я. Харкевич [Charkiewicz, 2015], П. В. Пасхос [Πάσχος, 1997] та ін.

Джерелом християнського віровчення й богословської науки є Божественне Одкровення, виражене, зокрема, у Священному Писанні Старого та Нового Завіту.

У цій статті об'єктом нашого науково-богословського аналізу слугує українськомовний текст Соборних послань святого апостола Іоана Богослова (переклад Патріарха Київського і всієї Руси-України Філарета (Денисенка)), розміщений у Біблії, опублікований в Київській патріархії УПЦ Київського Патріархату (К., 2004). Для порівняння додатково залучено тексти Соборних послань святого апостола Іоана Богослова давньогрецькою мовою.

Мета дослідження – здійснити богословсько-лінгвістичний аналіз українськомовних текстів Соборних послань святого апостола Іоана Богослова і виявити специфіку функціонування й ословлення поняття «святість» у ньому.

У заголовкових назвах Послань міститься вказівка на святість їх автора – апостола Іоана Богослова, а в тексті апостол Іоан Богослов іменує себе *старцем*, пор.: *Перше соборне послання святого апостола Іоана Богослова* [Біблія, 2004, с. 1272]; *Друге соборне послання святого апостола Іоана Богослова* [Біблія, 2004, с. 1276]; *Третє соборне послання святого апостола Іоана Богослова* [Біблія, 2004, с. 1277]; *Старець*¹ – *обраній господині і дітям її, яких я дійсно люблю, і не тільки я, а й усі, що пізнали істину* (2 Ін. 1: 1) [Біблія, 2004, с. 1276]; *Старець*² – *улюбленому Гаєві, якого я дійсно люблю* (3 Ін. 1: 1) [Біблія, 2004, с. 1277].

У результаті святого і праведного життя в земних умовах людина здобуває вічне життя, яке апостол Іоан ототожнює з Ісусом Христом, та єднання з Богом: *Про те, що було від початку, що ми чули, що бачили своїми очима, що розглядали і чого торкалися руки наші, про Слово життя*³, – *бо життя явилось, і ми бачили, і свідчимо, і звіщаємо вам це вічне життя*⁴, яке було в Отця і явилось нам, – *про те, що ми бачили і чули, звіщаємо вам, щоб і ви мали єднання з нами: а наше єднання – з Отцем і Сином Його, Ісусом Христом*⁵ (1 Ін. 1: 1 – 3) [Біблія, 2004, с. 1272];

Вічне життя, за словами апостола Іоана, є даром Божим, обітницею, даною Ісусом Христом; воно є наслідком віри в Сина Божого, воно перебуває в Сині Божому, і, щоб нам мати це життя в собі, треба мати в собі Сина Божого; воно є наслідком любові до ближніх, тоді як відсутність любові рівнозначна смерті: *Якщо ми приймаємо свідчення людське, то свідчення Боже – більше, бо це є свідчення Боже, яким Бог свідчив про Сина Свого. Хто вірує в Сина Божого, має свідчення в*

¹ Д.-грец. – *ὁ πρεσβύτερος* [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 966].

² Д.-грец. – *ὁ πρεσβύτερος* [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 968].

³ Д.-грец. – *τοῦ λόγου τῆς ζωῆς* [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 951].

⁴ Д.-грец. – *τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον* [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 951].

⁵ Д.-грец. – *ἡ κοινωμία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ ἀντοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ* [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 951].

собі самому; хто не вірує Богові, той робить Його неправдомовцем, бо не вірує в свідчення, яким Бог свідчив про Сина Свого. Свідчення це полягає в тому, що Бог дарував нам **життя вічне**⁶, і це **життя в Сині Його**⁷. **Хто має Сина Божого, той має життя**⁸; хто не має Сина Божого, той не має життя (1 Ін. 5: 9 – 12) [Біблія, 2004, с. 1275 – 1276]; **Це написав я вам, що віруєте в ім'я Сина Божого**⁹, щоб ви знали, що ви, **віруючи в Сина Божого**¹⁰, **маєте життя вічне**¹¹ (1 Ін. 5: 13)¹² [Біблія, 2004, с. 1276]; **Обітниця ж, яку Він дав нам, є життя вічне**¹³ (1 Ін. 2: 25) [Біблія, 2004, с. 1273]; **Не дивуйтеся, браття мої, якщо світ ненавидить вас. Ми знаємо, що ми перейшли зі смерті в життя**¹⁴, бо **любимо**¹⁵ братів; той, хто **не любить**¹⁶ брата, **перебуває в смерті**¹⁷. **Усякий, хто ненавидить брата свого, є людиновбивця; а ви знаєте, що ніякий людиновбивця не має життя вічного**¹⁸, що в ньому перебувало б (1 Ін. 3: 13 – 15) [Біблія, 2004, с. 1274]; **Любов Божа до нас відкрилась у тому, що Бог послав у світ Єдинородного Сина Свого, щоб ми жили**¹⁹ через Нього (1 Ін. 4: 9) [Біблія, 2004, с. 1275].

Вічне життя, за словами Спасителя нашого Ісуса Христа, полягає в пізнанні Бога: **Це ж є життя вічне**²⁰, щоб пізнали Тебе, Єдиного Істинного Бога, і Того, Кого Ти послав, Ісуса Христа (Ін. 17: 3) [Біблія, 2004, с. 1212]. Виявом богопізнання, за словами апостола Іоана, є дотримання заповідей, а наслідком – любов Божа та єднання з Богом: **А що ми пізнали Його, розуміємо з того, що дотримуємось Його заповідей**²¹. **Хто говорить: «Я пізнав Його», але заповідей Його не виконує, той неправдомовець і немає в ньому правди; а хто дотримує слово Його**²², в тому істинно любов Божа здійснилася; з цього пізнаємо, що **ми в Ньому**²³. **Хто говорить, що перебуває в Ньому**²⁴, той повинен **робити так, як Він робив**²⁵ (1 Ін. 2: 3 – 6) [Біблія, 2004, с. 1272]; **Знаємо також, що Син Божий прийшов і дав нам світло і розум, щоб ми пізнали Бога істинного**²⁶ і **щоб були в істинному Сині Його Ісусі Христі**²⁷. **Цей є істинний Бог і життя вічне**²⁸ (1 Ін. 5: 20) [Біблія, 2004, с. 1276].

Умовою вічного життя або перебування повік, за словами апостола Іоана, є виконання волі Божої: **Не любіть світу, ні того, що в світі**²⁹: **хто любить світ, у тому немає любові Отчої. Бо все, що в світі: похоть плотська, похоть очима і гордість житейська, не від Отця, а від світу цього. І світ минає, і похоть його, а той, хто виконує волю Божу, перебуває повік**³⁰ (1 Ін. 2: 15 – 17) [Біблія, 2004, с. 1273].

Запорукою перебування людини в Богові є зберігання нею переданого апостолами віровчення, яке має Божественне походження, зокрема сповідання Ісуса Христа Сином Божим, перебування в любові: **Я написав вам не тому, що ви не знаєте істини, але тому, що ви знаєте її і що всяка неправда не від істини. Хто неправдомовець, як не той, хто відкидає, що Ісус є Христос? Це антихрист, що зрікається Отця і Сина. Кожен, хто зрікається Сина, не має і Отця,**

⁶ Д.-грец. – ζωὴν αἰώνιον [Н Καινὴ Διαθήκη, 1996, с. 964].

⁷ Д.-грец. – ἡ ζωὴ ἐν τῷ νῶ αὐτοῦ [Н Καινὴ Διαθήκη, 1996, с. 964].

⁸ Д.-грец. – ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν [Н Καινὴ Διαθήκη, 1996, с. 964].

⁹ Д.-грец. – τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ [Н Καινὴ Διαθήκη, 1996, с. 964].

¹⁰ Д.-грец. – πιστεύητε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 964].

¹¹ Д.-грец. – ζωὴν αἰώνιον [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 964].

¹² Д.-грец. – Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔχετε, καὶ ἵνα πιστεύητε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 964], українською мовою (в перекладі митрополита Іларіона (Огієнка)) звучить так: **Оце написав я до вас, що віруєте в Ім'я Божого Сина, щоб ви знали, що ви віруючи в Ім'я Божого Сина, маєте вічне життя** [Біблія, [1992], с. 275].

¹³ Д.-грец. – τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 956].

¹⁴ Д.-грец. – ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 958].

¹⁵ Д.-грец. – ἀγαπῶμεν [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 958].

¹⁶ Д.-грец. – μὴ ἀγαπῶν [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 958].

¹⁷ Д.-грец. – μένει ἐν τῷ θανάτῳ [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 958].

¹⁸ Д.-грец. – ζωὴν αἰώνιον [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 958].

¹⁹ Д.-грец. – ζήσωμεν [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 961].

²⁰ Д.-грец. – ἡ αἰώνιος ζωὴ [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 453].

²¹ Д.-грец. – τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηρῶμεν [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 953].

²² Д.-грец. – τηρῆ αὐτοῦ τὸν λόγον [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 953].

²³ Д.-грец. – ἐν αὐτῷ ἐσμεν [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 953].

²⁴ Д.-грец. – ἐν αὐτῷ μένειν [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 953].

²⁵ Д.-грец. – περιπάτησε, καὶ αὐτὸς οὕτω περιπατεῖν [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 953].

²⁶ Д.-грец. – γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 965].

²⁷ Д.-грец. – ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ ἐν τῷ νῶ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 965].

²⁸ Д.-грец. – ζωὴ αἰώνιος [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 965].

²⁹ Д.-грец. – μὴ ἀγαπάτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 954].

³⁰ Д.-грец. – ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα [Н Καιнὴ Διαθήκη, 1996, с. 955].

а хто сповідує Сина, має і Отця³¹. Отже, що ви чули від початку, те нехай і перебуває у вас; якщо перебуватиме у вас те, що ви чули від початку³², то і ви перебуватимете в Сині і в Отці³³ (1 Ін. 2: 21 – 24) [Біблія, 2004, с. 1273]; Це я написав вам про тих, що вводять вас в оману. А втім, помазання, яке ви одержали від Нього, у вас перебуває, і ви не маєте потреби, щоб хто вчив вас; а що саме це помазання вчить вас усьому, і воно істинне і нехибне, то чого воно навчило вас, у тому перебувайте³⁴ (1 Ін. 2: 26 – 27) [Біблія, 2004, с. 1273]; Улюблені! Якщо так полюбив нас Бог, то і ми повинні любити один одного³⁵. Бога ніхто ніколи не бачив. Якщо ми любимо один одного, то Бог у нас перебуває³⁶, і довершена Його любов є в нас. Що ми перебуваємо в Ньому і Він у нас³⁷, пізнаємо з того, що Він дав нам від Духа Свого. І ми бачили і свідчимо, що Отець послав Сина Спасителем світу. Хто сповідує, що Ісус є Син Божий³⁸, в тому перебуває Бог і він у Бозі³⁹. І ми пізнали любов, що має до нас Бог, і увірували в неї. Бог є любов, і хто перебуває в любові⁴⁰, перебуває в Бозі і Бог у ньому⁴¹ (1 Ін. 4: 11 – 16) [Біблія, 2004, с. 1275].

Наслідком перебування в Богові є сміливість (дерзновення) перед Ним та неосоромлення у час другого Його пришествя, а наслідком дерзновення – виконання Ним, згідних з Його волею, наших прохань: Отже, діти, перебувайте в Ньому⁴², щоб, коли Він явиться, мали ми дерзновення і не осоромилися⁴³ перед Ним у пришествя Його (1 Ін. 2: 28) [Біблія, 2004, с. 1273]; І ось яке дерзновення⁴⁴ ми маємо до Нього, що, коли просимо чого згідно волі Його, Він слухає нас. А коли ми знаємо, що Він слухає нас у всьому, чого б ми не просили, – знаємо й те, що, чого просимо, одержуємо від Нього⁴⁵ (1 Ін. 5: 14 – 15) [Біблія, 2004, с. 1276].

Також запорукою виконання Ним наших прохань і нашого єднання з Ним є дотримання та зберігання заповідей Божих, зокрема віри в Сина Божого й любові до Бога й один одного, і творення угодного Богові: Улюблені! Якщо наше серце не засуджує нас, то ми маємо дерзновення⁴⁶ до Бога і, чого тільки попросимо, одержимо від Нього⁴⁷, бо дотримуємося заповідей⁴⁸ Його і робимо угодне для Нього⁴⁹. А заповідь Його та, щоб ми вірували в ім'я Сина Його Ісуса Христа і любили один одного⁵⁰, як Він заповів нам. І хто зберігає заповіді⁵¹ Його, той перебуває в Ньому⁵², і Він у тому⁵³. А що Він перебуває в нас, пізнаємо від Духа, який Він дав нам (1 Ін. 3: 21 – 24) [Біблія, 2004, с. 1274]; Хто каже: «Я люблю Бога», а брата свого ненавидить, той говорить неправду: бо той, хто не любить брата свого, якого бачить, як може любити Бога, Якого не бачить? І ми маємо від Нього таку заповідь, щоб той, хто любить Бога, любив і брата свого⁵⁴ (1 Ін. 4: 20 – 21) [Біблія, 2004, с. 1275].

Дотримання заповідей Божих, життя відповідно до Його заповідей є виявом любові до Бога й один до одного: Що ми любимо дітей Божих, пізнаємо з того, коли любимо Бога⁵⁵ і дотримуємося заповідей Його⁵⁶. Бо це є любов до Бога, щоб ми дотримувалися заповідей Його⁵⁷; і заповіді Його не тяжкі (1 Ін. 5: 2 – 3) [Біблія, 2004, с. 1275]; І нині благаю тебе, господине, не як нову заповідь пишу тобі, а як ту, що ми маємо від

³¹ Д.-грец. – ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει [NT, [1994], p. 812].

³² Д.-грец. – ἐν ὑμῖν μείνη ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 956].

³³ Д.-грец. – ἐν τῷ νῶ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 956].

³⁴ Д.-грец. – ἐδίδαξεν ὑμᾶς μένετε ἐν αὐτῷ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 956].

³⁵ Д.-грец. – ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 961].

³⁶ Д.-грец. – ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν μένει [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 961].

³⁷ Д.-грец. – ἐν αὐτῷ μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 961].

³⁸ Д.-грец. – ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 961].

³⁹ Д.-грец. – ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν τῷ θεῷ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 961].

⁴⁰ Д.-грец. – ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 961].

⁴¹ Д.-грец. – ἐν τῷ θεῷ μένει καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 961].

⁴² Д.-грец. – μένετε ἐν αὐτῷ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 956].

⁴³ Д.-грец. – παρρησίαν καὶ μὴ αἰσχυρθῶμεν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 956].

⁴⁴ Д.-грец. – ἡ παρρησία [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 964].

⁴⁵ Д.-грец. – ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ἠτήκαμεν ἀπ' αὐτοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 965].

⁴⁶ Д.-грец. – παρρησίαν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 959].

⁴⁷ Д.-грец. – ὁ ἐὰν αἰτῶμεν λαμβάνομεν ἀπ' αὐτοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 959].

⁴⁸ Д.-грец. – τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηροῦμεν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 959].

⁴⁹ Д.-грец. – τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιῶμεν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 959].

⁵⁰ Д.-грец. – πιστεύσωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 959].

⁵¹ Д.-грец. – ὁ τηρῶν τὰς ἐντολάς [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 959].

⁵² Д.-грец. – ἐν αὐτῷ μένει [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 959].

⁵³ Д.-грец. – αὐτὸς ἐν αὐτῷ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 959].

⁵⁴ Д.-грец. – ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν ἀγαπᾶ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 962].

⁵⁵ Д.-грец. – τὸν θεὸν ἀγαπῶμεν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 963].

⁵⁶ Д.-грец. – τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηρῶμεν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 963].

⁵⁷ Д.-грец. – τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηρῶμεν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 963].

початку, щоб ми любили один одного⁵⁸. Любов же полягає в тому, щоб ми жили за Його заповідями⁵⁹. Це та заповідь, яку ви чули від початку, та щоб жили згідно з нею⁶⁰ (2 Ін. 1: 5 – 6) [Біблія, 2004, с. 1276].

Єднання з Богом несумісне з гріховним життям людини, яке апостол Іоан називає «ходінням у темряві», тоді як протилежний стан має назву «ходіння у світлі», «ходіння в істині», «вірність істині», а засобом очищення від гріхів є Кров Сина Божого – Ісуса Христа: *І ось благовістя, яке ми чули від Нього і звіщаємо вам: Бог є світло, і немає в Ньому ніякої темряви. Коли ж ми кажемо, що маємо єднання з Ним⁶¹, а ходимо в темряві⁶², то ми неправду говоримо і не творимо істини⁶³; коли ж ходимо в світлі⁶⁴, подібно до того, як Він у світлі, то маємо єднання один з одним⁶⁵, і Кров Ісуса Христа, Сина Його, очищає нас від усякого гріха⁶⁶ (1 Ін. 1: 5 – 7) [Біблія, 2004, с. 1272]; У тому любов, що не ми полюбили Бога, а Він полюбив нас і послав Сина Свого на очищення від гріхів⁶⁷ наших (1 Ін. 4: 10) [Біблія, 2004, с. 1275]; Я дуже зрадив, що знайшов між твоїми дітьми таких, що ходять в істині⁶⁸, як ми прийняли заповідь від Отця⁶⁹ (2 Ін. 1: 4) [Біблія, 2004, с. 1276]; Бо я дуже зрадив, коли прийшли браття і засвідчили про твою вірність істині⁷⁰. Для мене немає більшої радості, як чути, що мої діти ходять в істині⁷¹ (3 Ін. 1: 3 – 4) [Біблія, 2004, с. 1277].*

Праведність Бога спонукає досягати такого стану й людину, а праведність людини апостол Іоан пов'язує з богосинівством; умовою ж досягнення цього стану є творення правди, уникання гріховних учинків, любов до ближніх: *Коли ви знаєте, що Він праведник⁷², то зрозумійте і те, що кожен, хто творить правду⁷³, від Нього народився⁷⁴ (1 Ін. 2: 29) [Біблія, 2004, с. 1273]; Діти! Нехай ніхто не вводить вас в оману. Хто творить правду, той праведний, як і Він праведний⁷⁵. Хто чинить гріх, той від диявола, бо спочатку диявол згрішив. Заради цього і явився Син Божий, щоб зруйнувати діла диявола. Кожний, народжений від Бога⁷⁶, не чинить гріха⁷⁷, тому що сім'я Його перебуває в ньому, і він не може грішити⁷⁸, бо народжений від Бога⁷⁹. Діти Божі⁸⁰ і діти диявола пізнаються так: усякий, хто не творить правди, не є від Бога, як і той, хто не любить брата свого (1 Ін. 3: 7 – 10) [Біблія, 2004, с. 1274].*

Богосинівство – наслідок любові Божої до Свого творіння, наслідок віри в Ісуса Христа як Сина Божого, запорука перемоги над світом: *Бачите, яку любов дав нам Отець, щоб нам називатися і бути дітьми Божими⁸¹. Світ тому не знає нас, що не пізнав Його (1 Ін. 3: 1) [Біблія, 2004, с. 1273]; Всякий, хто вірує, що Ісус є Христос⁸², від Бога народжений⁸³, і кожен, Хто любить Того, Хто народив, любить і Того, Хто народився від Нього [...]. Бо всякий, народжений від Бога⁸⁴, перемагає світ⁸⁵; і ця перемога, що перемогла світ, – віра наша. Хто перемагає світ⁸⁶, як не той, хто вірує, що Ісус є Син Божий⁸⁷? (1 Ін. 5: 1, 4 – 5) [Біблія, 2004, с. 1275].*

⁵⁸ Д.-грец. – ἀγαπῶμεν ἀλλήλους [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 966].

⁵⁹ Д.-грец. – περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 966].

⁶⁰ Д.-грец. – ἐν αὐτῇ περιπατήτε [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 966].

⁶¹ Д.-грец. – κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 952].

⁶² Д.-грец. – ἐν τῷ σκότει περιπατῶμεν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 952].

⁶³ Д.-грец. – ποιῶμεν τὴν ἀλήθειαν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 952].

⁶⁴ Д.-грец. – ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 952].

⁶⁵ Д.-грец. – κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 952].

⁶⁶ Д.-грец. – τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 952].

⁶⁷ Д.-грец. – ἰλάσμεν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 961].

⁶⁸ Д.-грец. – περιπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 966].

⁶⁹ Д.-грец. – ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρὸς [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 966].

⁷⁰ Д.-грец. – ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 966], українською мовою звучить так: *Бо я дуже зрадив, коли прийшли браття і засвідчили твою істину, що ти ходиш в істині*; або: *Бо я дуже зрадив, як прийшли були браття, і засвідчили правду твою, як ти живеш у правді* [Біблія, [1992], с. 276].

⁷¹ Д.-грец. – ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 968].

⁷² Д.-грец. – δίκαιός [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 956].

⁷³ Д.-грец. – τὴν δικαιοσύνην [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 956].

⁷⁴ Д.-грец. – ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 956].

⁷⁵ Д.-грец. – ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην δίκαιός ἐστιν καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 957].

⁷⁶ Д.-грец. – ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 957].

⁷⁷ Д.-грец. – ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 957].

⁷⁸ Д.-грец. – οὐ δύναται ἁμαρτάνειν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 957].

⁷⁹ Д.-грец. – ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 957].

⁸⁰ Д.-грец. – τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 957].

⁸¹ Д.-грец. – τέκνα θεοῦ κληθῶμεν καὶ ἐσμέν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 956].

⁸² Д.-грец. – ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 962].

⁸³ Д.-грец. – ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 962].

⁸⁴ Д.-грец. – τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 963].

⁸⁵ Д.-грец. – νικᾷ τὸν κόσμον [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 963].

⁸⁶ Д.-грец. – ὁ νικῶν τὸν κόσμον [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 963].

⁸⁷ Д.-грец. – ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 963].

Крім богосинівства, любов дарує знання (пізнання) Бога: *Улюблені! Будемо любити один одного*⁸⁸, бо любов від Бога, і кожен, хто любить, *народжений від Бога і знає Бога*⁸⁹. Хто не любить, той *не пізнав Бога*⁹⁰, тому що Бог є любов (1 Ін. 4: 7 – 8) [Біблія, 2004, с. 1275].

Народження від Бога передбачає оберігання себе від вчинення чогось гріховного: *Ми знаємо, що всякий, народжений від Бога*⁹¹, *не грішить*⁹², але *народжений від Бога*⁹³ *береже себе*⁹⁴, і лукавий не торкається його (1 Ін. 5: 18) [Біблія, 2004, с. 1276]; І за це апостол обіцяє одержати повну нагороду: *Пильнуйте себе, щоб нам не загубити того, над чим ми трудилися, але щоб одержати повну нагороду*⁹⁵ (2 Ін. 1: 8) [Біблія, 2004, с. 1276].

Також богосинівство передбачає богоуподібнення та богобачення: *Улюблені! Ми тепер діти Божі*⁹⁶, але ще не відкрилося, що будемо. Знаємо тільки, що, коли відкриється, будемо *подібні до Нього*⁹⁷, тому що *побачимо Його*⁹⁸, як Він є (1 Ін. 3: 2) [Біблія, 2004, с. 1273].

Із безгрішністю Бога пов'язаний такий Його атрибут, як чистота, що має спонукати й людину до очищення власних гріхів: *І кожний, хто має цю надію на Нього, очищає себе*⁹⁹, бо Він *чистий*¹⁰⁰. Усякий, хто чинить гріх, чинить і беззаконня; і гріх є беззаконня. І ви знаєте, що Він явився для того, щоб узяти гріхи наші, і що в Ньому немає гріха¹⁰¹ (1 Ін. 3: 3 – 5) [Біблія, 2004, с. 1273 – 1274].

Перебування в Богові, єднання з Богом передбачає уникнення гріхів, адже творення гріхів унеможливує богобачення та богопізнання: *Кожний, хто перебуває в Ньому, не грішить*¹⁰²; усякий, хто грішить, *не бачив Його і не пізнав Його*¹⁰³ (1 Ін. 3: 6) [Біблія, 2004, с. 1274]. Господь може простити гріх і дарувати життя людині внаслідок молитов один за одного: *Коли хто бачить свого брата, який грішить гріхом не на смерть, то нехай молиться*¹⁰⁴, і *Бог дасть йому життя*¹⁰⁵, тобто тому, хто грішить гріхом не на смерть. Є гріх на смерть: не про цей кажу, щоб він молився. Всяка неправда є гріх; але є гріх не на смерть (1 Ін. 5: 16 – 17) [Біблія, 2004, с. 1276].

Немає на світі жодної людини, яка б жила й не згрішила. Єдиним безгрішним, вірним і праведним є лише Бог, і саме Він прощає наші гріхи, коли ми сповідаємо їх, та очищає нас від усякої неправди: *Якщо кажемо, що не маємо гріха, – обманюємо самих себе, і правди немає в нас. Коли сповідаємо гріхи наші*¹⁰⁶, то Він, будучи *вірним і праведним*¹⁰⁷, простить нам гріхи наші і очистить нас від усякої неправди. Коли кажемо, що ми не згрішили, то представляємо Його неправдомовним і слова Його немає в нас (1 Ін. 1: 8 – 10) [Біблія, 2004, с. 1272].

Апостол закликає уникати гріхів, а в разі їх допущення задля очищення радить звертатися до заступництва Сина Божого – Ісуса Христа, Праведника – Агнца, Який узяв на Себе гріхи світу (Ін. 1: 29): *Діти мої! Це пишу вам, щоб ви не грішили*¹⁰⁸, а коли б хто згрішив, то ми маємо заступника перед Отцем, Ісуса Христа, *Праведника*¹⁰⁹. Він є очищення від гріхів наших, і не тільки від наших, але і від гріхів усього світу (1 Ін. 2: 1 – 2) [Біблія, 2004, с. 1272]. Апостол Іоан Богослов уживає слово *Праведник*, яке в біблійному тексті виконує функцію контекстуального синоніма на позначення особи Ісуса Христа, а в інших контекстах, зокрема, номінує святих, пор.: *Коли ж він сидів на судилищі, жінка його послала йому сказати: не роби нічого Праведникові*¹¹⁰ Тому, бо я багато потерпіла сьогодні уві сні через Нього [...]. Пилат, побачивши, що ніщо не допомагає, а заворушення зростає, взяв води, і вмив руки перед народом, і сказав: не винний

⁸⁸ Д.-грец. – ἀγαπῶμεν ἀλλήλους [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 960].

⁸⁹ Д.-грец. – ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει τὸν θεόν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 960 – 961].

⁹⁰ Д.-грец. – οὐκ ἔγνω τὸν θεόν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 961].

⁹¹ Д.-грец. – ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 965].

⁹² Д.-грец. – οὐχ ἁμαρτάνει [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 965].

⁹³ Д.-грец. – ὁ γεννηθείς ἐκ τοῦ θεοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 965].

⁹⁴ Д.-грец. – τηρεῖ αὐτόν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 965].

⁹⁵ Д.-грец. – μισθὸν πλήρη [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 967].

⁹⁶ Д.-грец. – τέκνα θεοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 956].

⁹⁷ Д.-грец. – ὅμοιοι αὐτῷ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 956].

⁹⁸ Д.-грец. – ὀψόμεθα αὐτόν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 956].

⁹⁹ Д.-грец. – ἀγνίζει ἑαυτόν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 957].

¹⁰⁰ Д.-грец. – ἀγνός [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 957].

¹⁰¹ Д.-грец. – ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 957].

¹⁰² Д.-грец. – ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἁμαρτάνει [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 957].

¹⁰³ Д.-грец. – οὐχ ἔωρακεν αὐτόν οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 957].

¹⁰⁴ Д.-грец. – ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον αἰτήσει [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 965].

¹⁰⁵ Д.-грец. – δώσει αὐτῷ ζωὴν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 965].

¹⁰⁶ Д.-грец. – ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 952].

¹⁰⁷ Д.-грец. – πιστός ἐστιν καὶ δίκαιος [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 952].

¹⁰⁸ Д.-грец. – μὴ ἁμάρτητε [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 952].

¹⁰⁹ Д.-грец. – δίκαιον [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 952].

¹¹⁰ Д.-грец. – τῷ δικαίῳ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 124].

я в крові **Праведника**¹¹¹ Цього; дивіться ви (Мф. 27: 19, 24) [Біблія, 2004, с. 1118]; Ви засудили, убили **Праведника**¹¹²; Він не противився вам (Як. 5: 6) [Біблія, 2004, с. 1263].

В аналізованому посланні правдиве світло асоціюється з особою Ісуса Христа, перебування й ходіння у світлі – з любов'ю до ближніх, а перебування й ходіння в темряві – з відсутністю любові і як наслідок – з ненавистю до ближніх: *Улюблені! Пищу вам не нову заповідь, а заповідь давню, яку ви мали від початку. Давня заповідь – це слово, яке ви чули від початку. Але при тому і нову заповідь пишу вам, що є справді і в Ньому, і у вас, тому що темрява минає і **правдиве світло**¹¹³ вже світить. Хто говорить, що він у світлі¹¹⁴, а ненавидить брата свого, той ще в темряві¹¹⁵. Хто любить брата свого¹¹⁶, той перебуває у світлі¹¹⁷, і немає в ньому спокуси. А хто ненавидить брата свого, той перебуває в темряві¹¹⁸, і в темряві ходить¹¹⁹, і не знає, куди йде, бо темрява засліпила очі йому* (1 Ін. 2: 7 – 11) [Біблія, 2004, с. 1272 – 1273].

Слово *Святий*, що функціонує в тексті Першого послання, за тлумаченням преподобного Іустина (Поповича), Челійського [Іустин (Попович), *прп.*, 2017], архієпископа Михаїла (Лузіна) [Михаїл (Лузин), *еп.*, 2017], О. П. Лопухіна [Лопухин, 1912, с. 322], О. В. Іванова [Іванов, 2008, с. 509], номінує Ісуса Христа: *Ви ж маєте помазання від Святого*¹²⁰ і *знаєте все* (1 Ін. 2: 20) [Біблія, 2004, с. 1273].

Третю особу Святої Трійці в досліджуваному тексті Першого соборного послання позначає слово *Дух* (пишеться з великої літери) та усталене словосполучення *Святий Дух*: *Цей є Ісус Христос, Який прийшов водою і кров'ю і Духом, не водою тільки, але водою і кров'ю, і Дух*¹²¹ *свідчить про Нього, бо Дух*¹²² *є істина. Бо троє свідчать на небі: Отець, Слово і Святий Дух*¹²³; *і Ці троє – єдине* (1 Ін. 5: 6 – 7) [Біблія, 2004, с. 1275].

Деяким словам українськомовного біблійного тексту як перекладного з мови давньогрецької властиве явище енантіосемії, яке передбачає наявність в одному слові (лексичній одиниці) протилежних значень. Так, лексема *Дух / дух* у Священному Писанні, зокрема, номінує як Третю особу (іпостась) Святої Трійці, так і духовних істот, які відпали від Бога й перетворилися на Його ворогів [Іванов, 2001, с. 289]. В такому випадку функцію розрізнення й уточнення значень виконують іменникові й прикметникові означення, підрядні означальні речення, займенники, пор.: *Духа Божого*¹²⁴ і *духа омани* *пізнавайте так: усякий дух, що сповідує Ісуса Христа, Який прийшов у плоті*¹²⁵, *є від Бога; а всякий дух, що не сповідує Ісуса Христа, Який прийшов у плоті*¹²⁶, *не є від Бога, але це дух антихриста*¹²⁷, *про якого ви чули, що він прийде і тепер уже є в світі. Діти! Ви від Бога і перемогли їх; бо Той, Хто у вас, більший за того, хто у світі. Вони від світу, тому і говорять, як у світі, і світ слухає їх. Ми від Бога; той, хто знає Бога, слухає нас; хто не від Бога, той не слухає нас. З цього пізнаємо духа істини*¹²⁸ і *духа омани*¹²⁹ (1 Ін. 4: 2 – 6) [Біблія, 2004, с. 1274 – 1275]; *Що ми перебуваємо в Ньому і Він у нас, пізнаємо з того, що Він дав нам від Духа Свого*¹³⁰ (1 Ін. 4: 13) [Біблія, 2004, с. 1275].

Апостол Іоан ставить за приклад і згадує та відзначає праведні діла старозавітного праотця Авеля: *Бо таке є благовістування, яке ви чули від початку, щоб ми любили один одного*¹³¹, *не так, як Каїн, який був від лукавого і вбив брата свого. А за що вбив його? За те, що діла його були злі, а діла брата його – праведні*¹³² (1 Ін. 3: 11 – 12) [Біблія, 2004, с. 1274].

¹¹¹ Д.-грец. – τὸν δίκαιον [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 125].

¹¹² Д.-грец. – τὸν δίκαιον [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 922].

¹¹³ Д.-грец. – τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 953].

¹¹⁴ Д.-грец. – ἐν τῷ φωτὶ εἶναι [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 954].

¹¹⁵ Д.-грец. – ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστίν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 954].

¹¹⁶ Д.-грец. – ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 954].

¹¹⁷ Д.-грец. – ἐν τῷ φωτὶ μένει [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 954].

¹¹⁸ Д.-грец. – ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστίν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 954].

¹¹⁹ Д.-грец. – ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 954].

¹²⁰ Д.-грец. – ἀπὸ τοῦ ἁγίου [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 955].

¹²¹ Д.-грец. – τὸ Πνεῦμά [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 963].

¹²² Д.-грец. – τὸ Πνεῦμά [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 963].

¹²³ Д.-грец. – τὸ Ἅγιον Πνεῦμά [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 963].

¹²⁴ Д.-грец. – τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 960].

¹²⁵ Д.-грец. – πνεῦμα ὁ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 960].

¹²⁶ Д.-грец. – πνεῦμα ὁ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 960].

¹²⁷ Д.-грец. – τὸτὸ ἐστίν τὸ τοῦ ἀντιχρίστου [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 960].

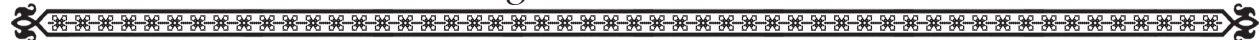
¹²⁸ Д.-грец. – τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 960].

¹²⁹ Д.-грец. – τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 960].

¹³⁰ Д.-грец. – τοῦ πνεύματος αὐτοῦ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 961].

¹³¹ Д.-грец. – ἀγαπῶμεν ἀλλήλους [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 958].

¹³² Д.-грец. – δίκαια [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 958].

В аналізованому тексті функціонує назва з негативним значенням *лжепророк*, що вступає в антонімічні відношення з лексемою *пророк*, яка позначає один із чинів святих, і входить до структури лексико-семантичного й асоціативного поля «святість», напр.: *Улюблені! Не всякому духові вірте, але випробуйте духів, чи від Бога вони, бо багато лжепророків*¹³³ з'явилося у світі (1 Ін. 4: 1) [Біблія, 2004, с. 1274].

Апостол Іоан називає довершеною (досконалою) любов, любов Божу, і саме в людині ця любов досягає такої досконалості, що робить її сміливою в день Страшного суду: *Улюблені! Якщо так полюбив нас Бог, то і ми повинні любити один одного. Бога ніхто ніколи не бачив. Якщо ми любимо один одного, то Бог у нас перебуває, і довершена*¹³⁴ *Його любов є в нас [...]. Любов досягає в нас такої довершеності*¹³⁵, *що ми маємо дерзновення в день судний*¹³⁶, *бо робимо в цьому світі, як Він*¹³⁷. *У любові немає страху, але довершена*¹³⁸ *любов проганяє страх, бо страх має муку. Той, хто боїться, не довершений у любові* (1 Ін. 4: 11 – 12, 17 – 18) [Біблія, 2004, с. 1275].

Шлях духовно-морального вдосконалення людини в тексті аналізованих послань називається *досяганням успіхів у всьому*: *Улюблений! Молюся, щоб ти був здоровий і досяг успіхів у всьому*¹³⁹, *як досягає душа твоя* (3 Ін. 1: 2) [Біблія, 2004, с. 1277].

Творення добра для ближніх робить людину співпрацівником істини, адже хто робить добро, той від Бога: *Улюблений! Ти вірно чиниш у тому, що робиш для братів і для подорожніх. Вони засвідчили перед церквою про твою любов. Ти добре зробиш, коли випроводиш їх, як належить перед Богом, бо вони заради імені Його пішли, не взявши нічого від язичників. Отже, ми повинні приймати таких, щоб стати співпрацівниками істини*¹⁴⁰ (3 Ін. 1: 5 – 8) [Біблія, 2004, с. 1277]; *Улюблений! Не будь подібним до лихого, але до доброго: хто робить добро, той від Бога; а хто чинить зло, той не бачив Бога*¹⁴¹ (3 Ін. 1: 11) [Біблія, 2004, с. 1277].

Завершуючи своє Третє соборне послання, апостол Іоан щодо християн вживає назву *друзі*: *Мир тобі. Вітають тебе друзі*¹⁴²; *вітай друзів*¹⁴³ *поіменно. Амін* (3 Ін. 1: 15) [Біблія, 2004, с. 1277].

Отже, безгрішний, праведний, вірний і чистий Бог словами апостола Іоана Богослова, що містяться у трьох його Соборних посланнях, закликає уподібнюватися до цього духовно-морального стану нас, людей. Для цього треба зберігати передане апостолами віровчення, мати в собі Сина Божого, вірувати в ім'я Сина Божого, сповідувати, що Ісус є Син Божий, зберігати заповіді Божі, дотримуватися заповідей Божих, перебувати в Богові, творити угодне Богові, творити добро, любити один одного, ходити у світлі, ходити в істині, бути вірним істині, творити правду, не любити світу, ні того, що в світі, уникати гріховних учинків та оберігати себе від них, очищати себе від гріхів, молитися один за одного та ін. Виконання цього є запорукою вічного життя, перебування повік, єднання з Богом, перебування людини в Богові і Бога в людині, богосинівства, здобуття любові Божої, богопізнання, богоуподібнення, богобачення, сміливості перед Богом та неосоромлення в друге Його пришестя, виконання Богом наших прохань, якщо вони згідні з Його волею, тощо.

В аналізованих текстах Соборних послань апостола Іоана Богослова, утворюючи змодельоване нами однойменне лексико-семантичне й асоціативне поле, поняття «святість» ословлюють:

- прикметник *святий* у відповідних граматичних формах роду, числа й відмінка в атрибутивній функції;
- прикметник *Святий* у відповідних граматичних формах роду, числа й відмінка в субстантивній функції, що співвідноситься з найменуванням *Ісуса Христа*;
- усталена номінація Третьої особи Святої Трійці – *Святий Дух*;
- слово *Дух*, що співвідноситься з номінацією Третьої особи Святої Трійці і, зазвичай, означається епітетами з позитивною семантикою (*Дух Божий, дух істини, дух, що сповідує Ісуса Христа, Який прийшов у плоті*), а також слово *дух*, яке позначає істот духовного світу, що відпали від Бога, й означається епітетами з негативною семантикою (*дух омани, дух антихриста, дух, що не сповідує Ісуса Христа, Який прийшов у плоті*);
- слова, що позначають назви чинів святих, – *апостол*;
- власні імена святих – агіоантропоніми – апостола *Іоана Богослова*;

¹³³ Д.-грец. – ψευδοπροφήται [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 960].

¹³⁴ Д.-грец. – τετελειωμένη [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 961].

¹³⁵ Д.-грец. – τετελειώται [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 962].

¹³⁶ Д.-грец. – παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 962].

¹³⁷ Д.-грец. – ἐκεῖνός ἐστιν καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτω [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 962].

¹³⁸ Д.-грец. – ἡ τελεία [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 962].

¹³⁹ Д.-грец. – εὐοδοῦσθαι [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 968].

¹⁴⁰ Д.-грец. – συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 968].

¹⁴¹ Д.-грец. – ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακεν τὸν θεόν [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 969].

¹⁴² Д.-грец. – οἱ φίλοι [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 969].

¹⁴³ Д.-грец. – τοὺς φίλους [Н Καινή Διαθήκη, 1996, с. 969].

- самоназва апостола Іоана Богослова – *старець*;
 - слово *праведник* у функції іменної частини складеного іменного присудка, що позначає Сина Божого;
 - прикметник *праведний* у функції іменної частини складеного іменного присудка, що позначає Сина Божого і того, хто уподібнюється Йому, творячи правду;
 - фразеологізовані номінації *Слово життя, вічне життя, правдиве світло*, що асоціюються з особою Ісуса Христа;
 - прикметники *чистий, вірний, праведний*, що позначають атрибути Бога;
 - прикметник *праведний*, який характеризує справи Каїнового брата – старозавітного протця Авеля;
 - слово *лжепророк*, що одним зі своїх вступає в антонімічні відношення з назвою чину святого – *пророк*;
 - прикметник *довершений* як контекстуальний синонім до слова *святий*, що означає іменник *любов*;
 - слово-іменник *довершеність* та словосполучення *досягати успіхів у всьому*, що позначають духовно-моральний стан людини, співвідносний зі святістю;
 - слово *друзі* та фразеологізоване словосполучення *діти Божі*, що функціонують як контекстуальні синоніми на позначення християн як святих;
 - багатослівні номінації (деякі змодельовані нами), що позначають умови праведного життя людини, – *мати в собі Сина Божого; вірити в ім'я Сина Божого; любити братів; дотримуватися заповідей Божих; дотримуватися слова Божого; робити так, як робив Бог; не любити світу, ні того, що в світі; виконувати волю Божу; перебувати в почутому від апостолів, зберігати в собі почуте від апостолів; сповідувати Сина; перебувати в навченому помазанні [Духа Святого]; любити один одного; перебувати в Богові; сповідувати, що Ісус є Син Божий; перебувати в любові; робити угодне Богові; вірувати в ім'я Сина Божого Ісуса Христа; зберігати заповіді Божі; любити Бога; любити брата свого; жити за заповідями Божими; жити згідно з заповіддю Божою; творити істину; ходити у світлі; мати єднання один з одним; очищатися від усякого гріха Кров'ю Ісуса Христа, Сина Божого; ходити в істині; одержувати заповідь від Отця; творити правду; не чинити гріха; не грішити; вірувати, що Ісус є Христос; вірувати, що Ісус є Син Божий; берегти себе [від учинення гріха]; очищати себе [від учинених гріхів]; молитися за брата свого, який грішить гріхом не на смерть; сповідати власні гріхи; бути (перебувати) у світлі; робити в цьому світі, як Бог; досягати успіхів у всьому; бути співпрацівниками істини; робити добро та ін.;*
 - багатослівні номінації (деякі змодельовані нами), що позначають наслідки праведного життя людини, – *мати єднання з Отцем і Сином Його, Ісусом Христом; мати вічне життя; мати життя в Синові Божому; перейти зі смерті в життя; жити через Єдинородного Сина Божого; знати Бога; перебувати в Богові; бути в істинному Сині Божому Ісусі Христі; пізнати Бога істинного; перебувати повік; мати Отця; перебувати в Сині й Отці; мати перебування Бога в собі; мати дерзновення й не осоромитися перед Богом; одержувати від Бога те, чого ми просимо в Нього, згідно з Його волею; мати єднання з Богом; народитися від Бога; бути народженим від Бога; називатися і бути дітьми Божими; перемагати світ; пізнати Бога; одержати повну нагороду; стати подібним Богові; побачити Бога; одержати життя [від Бога]; мати дерзновення в день суду та ін.*
- У перспективі варто застосувати запропоновану в цій статті методику богословсько-лінгвістичного аналізу до інших текстів Священного Писання із залученням святоотцівської ексегетичної спадщини.

Джерела:

- Біблія, 2004 Біблія : книги Священного Писання Старого та Нового Завіту : в українському перекладі з паралельними місцями та додатками / [пер. Патріарха Філарета (Денисенка)]. – К. : Видання Київської Патріархії Української Православної Церкви Київського Патріархату, 2004. – 1407, [9] с.
- Біблія, [1992] Біблія або книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту із мови давньоєврейської та грецької на українську наново перекладена / [пер. митр. Іларіона (Івана Огієнка)]. – [б. м.] : Українського біблійного товариства, [1992]. – 960 + 296 с.
- Η Καινή Διαθήκη, 1996 Η Καινή Διαθήκη μετά συντόμου ἑρμηνείας / Παν. Ν. Τρεμπέλα. – Αθήναι : Ἀδελφότης Θεολόγων «Ο ΣΩΤΗΡ», 1996. – 1064, [8] σ.
- NT, [1994] The Greek New Testament : Fourth Revised Edition / edited by Barbara Aland, Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M. Martini and Bruce M. Metzger in cooperation with Institute for Testament Textual Research, Münster / Westphalia. – Deutsche Bibelgesellschaft ; United Bible Societies, [1994]. – XIV, 918 p.

- Література:**
 Вільчинська, 2008 Концептуалізація сакрального в українській поетичній мові XVII – XVIII ст. : монографія / Т. П. Вільчинська. – Тернопіль : Джура, 2008. – 424 с.
 Дзюбанський, 2012 Єдин свят : біблійні, богословські та історичні аспекти розуміння святості у християнському житті / Тарас Б. Дзюбанський. – К. : Дух і літера, 2012. – 135, [1] с.
 Забияко, 1998 Категория святости (философско-религиоведческий анализ) : диссертация на соискание ученой степени доктора философских наук ; специальность 09. 00. 06 – философия религии / Забияко Андрей Павлович ; Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова ; философский факультет ; кафедра философии религии и религиоведения. – М., 1998. – 330 арк.
 Иванов, 2001 Ангел / М. С. Иванов // Православная энциклопедия / под. ред. Патриарха Московского и всея Руси Алексия II. – М. : Церковно-научный центр «Православная энциклопедия», 2001. – Т. 2: Алексий, человек Божий – Анфим Анхиальский. – С. 289.
 Иванов, 2008 Руководство къ изученію книгъ Священнаго Писанія Новаго Завѣта : обозрѣніе Четвероевангелія, книги Дѣяній апостольскихъ, Апостольскихъ посланій и Апокалипсиса / составилъ Инспекторъ Владимирской Духовной Сесинаріи А. В. Иванов. – СПб. : Свято-Троицкая Сергіева Лавра ; Воскресение, 2008. – 910, [2] с.
 Иустин (Попович), прп., 2017 Толкование на 1-ое соборное послание святого апостола Иоанна Богослова [Электронный ресурс] / преподобный Иустин (Попович), Челыйский // Сайт «Азбука веры». – Режим доступа: https://azbyka.ru/otechnik/Iustin_Popovich/tolkovanie-na-pervoe-sobornoe-poslanie-ioanna-bogoslova/ (дата обращения: 2017-10-14).
 Каюа, 2003 Людина та сакральне / Роже Каюа ; [пер. з фр.]. – К. : Ваклер, 2003. – 232, [24] с.
 Кулагіна-Стадніченко, 2016 Святість та аскетизм у структурі релігійних ідеалів українського православного віруючого / Г. М. Кулагіна-Стадніченко // Софія : гуманітарно-релігієзнавчий вісник. – 2016. – № 3(7). – С. 18 – 23.
 Лопухин, 1912 Толковая Библия или комментарий на все книги Св. Писания Ветхаго и Новаго Завѣта съ иллюстраціями : издание преемниковъ А. П. Лопухина. – Петербургъ : Бесплатное приложение къ журналу «Странникъ» за 1912 г., 1912. – Т. 10: Дѣянія Св. Апостоловъ, Соборныя Посланія Іакова, Петра, Іоанна, Іуды и Посланіе Ап. Павла къ Римлянамъ. – 519, [1] с.
 Мацьків, 2007 Концептосфера Бог в українському мовному просторі / Петро Мацьків. – К. ; Дрогобич : Коло, 2007. – 330 с.
 Мацьків, 2010 Субконцепт священне місце в біблійному тексті / Петро Мацьків // Науковий вісник Чернівецького університету. Романо-слов'янський дискурс. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2010. – Вип. 509 – 511. – С. 117 – 120.
 Михаил (Лузин), еп., 2017 Толковый Апостол [Электронный ресурс] : Соборные послания, изъясненные епископом Михаилом (Лузиным) : Послания Апостола Іакова, Апостола Петра, Апостола Іоанна Богослова, Апостола Іуды // Сайт «Азбука веры». – Режим доступа: https://azbyka.ru/otechnik/Mihail_Luzin/tolkovyy-apostol/ (дата обращения: 2017-10-14).
 Пылаев, 2012 Категория «священное» в феноменологии религии, теологии и континентальной философии XX века : диссертация на соискание ученой степени доктора философских наук ; специальность 09. 00. 03 – история философии / Пылаев Максим Александрович ; Российский государственный гуманитарный университет ; Философский факультет. – М., 2012. – 277 арк.
 Скаб, 2008 Закономірності концептуалізації та мовної категоризації сакральної сфери / М. В. Скаб. – Чернівці : Рута, 2008. – 560 с.
 Элиаде, 1994 Священное и мирское / Мирча Элиаде ; пер. с фр., предисл. и коммент. Н. К. Гарбовского. – М. : Изд-во МГУ, 1994. – 144 с.
 Charkiewicz, 2015 Kult świętych w Kościele prawosławnym : teologia, historia, forma, typologia / Jarosław Charkiewicz. – Warszawa : Warszawska Metropolia Prawosławna, 2015. – 448, [32] с.
 Πάσχος, 1997 Άγιοι οι φίλοι του Θεού : εισαγωγή στην αγιολογία της ορθοδόξου εκκλησίας / Π. Β. Πάσχου. – 2η έκδ. – Αθήνα : Αρμός, 1997. – 322, [4] σ.

Myronchuk Oleksandr Yakovych,
 PhD in Theology,
 candidate of philological sciences,
 Dean of the Faculty of Theology
 and professor of biblical and philological sciences
 of Kyiv Orthodox Theological Academy

«HOLINESS» IN THE COUNCIL'S EPISTLES
 OF THE SAINT APOSTLE JOHN THE THEOLOGIAN

The proposed article presents the results of the theological and linguistic analysis of the text of the Council's Epistles of the Holy Apostle John the Theologian and reveals the specificity of the functioning and appropriation of the concept of «holiness» in it.

Key words: apostle John the Theologian, the Bible, the New Testament, religious style, biblical substyle, holiness, Council's epistle, the text of the Scriptures.